

Семіног С. В.,кандидатка юридичних наук, старша дослідниця,
старша наукова співробітницяНауково-дослідного інституту приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака

Національної академії правових наук України

**ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД НА ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
КОМПЕНСАЦІЇ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ АБО ЗНИЩЕНЕ МАЙНО
ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ: ЧАСТИНА ПЕРША**

Анотація. Метою статті є аналіз законодавчого інструментарію щодо компенсації за пошкоджене або знищене майно внаслідок збройної агресії РФ проти України (далі – механізм компенсації) та його застосування у праксеологічному вимірі. Механізм компенсації умовно можна поділити на два етапи. Перший етап передбачає збір, підготовку та подання документів – доказів про пошкоджене або знищене майно. Другий етап окреслює порядок розрахунку розміру компенсації, черговість, способи та джерела її отримання тощо. Тому дослідженню окресленого питання авторкою підготовлено цикл статей.

У контексті цієї статті (частина перша) сформульовано два підходи до визначення складових механізму правового регулювання. Один з них відображає правовий вплив на суспільні відносини, який полягає у комплексі правових засобів та юридичних способів. Другий спрямований на реалізацію норм права і передбачає впровадження всіх необхідних елементів правової системи суспільства через певні дії, що реалізується людиною, задля досягнення відповідного результату.

З'ясовано, що така складова механізму правового регулювання як реалізація норм права відображає принципи праксеології. Визначено, що спільним для праксеології і правореалізації є встановлені норми, види діяльності та правила практики як способи ефективного досягнення запланованої мети.

Доведено, що сутність праксеологічного погляду на механізм компенсації, як методологічний інструмент, характеризується трьома ознаками: сукупністю правових норм; системою практичної раціональної діяльності, що реалізується людиною, і приводить до дієвого результату; інтенціональністю.

У статті проаналізовано перший етап механізму компенсації, що стосується підготовки та подання документів. Незавершеність вітчизняного регулювання зазначених відносин виявляється у відсутності цілісного правового механізму, який би визначав послідовний порядок дій з боку отримувачів компенсації. Натомість законодавець надає суб'єктам права значну кількість нормативних актів, які регулюють зазначені питання, та державних і недержавних органів, які мають публічну компетенцію та повноваження щодо ведення інформації про суб'єктів та їх об'єкти пошкодженого або знищеного майна. З праксеологічного погляду існуючий механізм компенсації недостатньо відображає принцип правомірних (legitimate expectations) очікувань (legitimate expectations), значно ускладнює процес правореалізації з боку отримувачів компенсації і потребує довершеності.

Ключові слова: загроза суспільному благополуччю, механізм правового регулювання, реалізація норм права, праксеологія, праксеологічний погляд, механізм компенсації, пошкоджене майно, знищене майно.

Semynoh S. V. A praxeological view of the legal mechanism of of compensation for damaged or destroyed property as a result of of the armed aggression of the Russian Federation: part one

Abstract. The purpose of the article is to analyze the legislative instruments on compensation for damaged or destroyed property as a result of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine (hereinafter – the compensation mechanism) and to apply it in the praxeological dimension. The compensation mechanism can be divided into two stages. The first stage involves the collection, preparation and submission of documents – evidence of damaged or destroyed property. The second stage outlines the procedure for calculating the amount of compensation, the priority, methods and sources of its receipt, etc. Therefore, the author has prepared a series of articles to study this issue.

In the context of this article (part one), two approaches to defining the components of the legal regulation mechanism are formulated. One of them reflects legal influence on social relations, which consists in a set of legal means and legal methods. The second approach is aimed at implementing the provisions of law and

provides for the introduction of all the necessary elements of the legal system of society through certain actions performed by a person in order to achieve the appropriate result.

It is found that such a component of the legal regulation mechanism as the implementation of legal norms reflects the principles of praxeology. It is determined that what is common to praxeology and law implementation is the established norms, activities and rules of practice as ways to effectively achieve the planned goal.

It is proved that the essence of the praxeological view of the compensation mechanism as a methodological tool is characterized by three features: a set of legal norms; a system of practical rational activity which is realized by a person and leads to an effective result; and intentionality.

The article analyzes the first stage of the compensation mechanism, which concerns the preparation and submission of documents. The incompleteness of the national regulation of these relations is manifested in the absence of a coherent legal mechanism which would determine a consistent procedure for actions by compensation recipients. Instead, the legislator provides the subjects of law with a significant number of regulations governing these issues, as well as state and non-state bodies that have public competence and authority to maintain information about the subjects and their objects of damaged or destroyed property. From a praxeological point of view, the compensation mechanism does not sufficiently reflect the principle of legitimate expectations, significantly complicates the process of enforcement by compensation recipients and requires improvement.

Key words: *threat to public welfare, mechanism of legal regulation, implementation of legal norms, praxeology, praxeological view, compensation mechanism, damaged property, destroyed property.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена новими загрозами **суспільному благополуччю**, що принесла війна РФ проти України. **Сьогодні в країні виникли додаткові проблеми** серед населення, пов'язані зі знищеним та пошкодженим майном внаслідок бойових дій, що обумовлює здійснення циклу досліджень з визначених питань.

У частині законодавчого врегулювання окресленого питання Верховною Радою України прийнято низку законів та підзаконних актів, які визначають правовий механізм компенсації за знищене або пошкоджене майно внаслідок збройної агресії РФ проти України. З погляду прaxeології такий підхід містить у собі юридичні норми, що встановлюють правові та організаційні засади, з однієї сторони. З іншої сторони, передбачає практичну реалізацію певних дій задля досягнення цілі щодо отримання компенсації за пошкоджене або знищене майно.

Враховуючи реальність оточуючої дійсності, особливо початковий етап процесу компенсації за пошкоджене або знищене майно, слід відмітити, що сьогодні він є недостатньо ефективним через низку різноманітних проблем як організаційного так і практичного характеру. З точки зору прaxeології, яку відносять до практичних дисциплін, механізм компенсації за знищене або пошкоджене майно внаслідок бойових дій передбачає прийняття існуючих умов і меж можливих дій,

які можна досягнути тоді, коли вони взагалі здійснені. Прaxeологія як наука, пов'язана з практикою, орієнтована на реалізацію дій, спрямованих на вирішення нагальних проблем людини і громадянина у найбільш ефективний спосіб.

Зазначене обумовлює **мету статті**, яка полягає у комплексному аналізі законодавчої моделі механізму компенсації за пошкоджене або знищене майно внаслідок збройної агресії РФ проти України та його застосування у прaxeологічному вимірі.

Аналіз наукових досліджень. У науковій літературі знайшли відображення важливі аспекти зазначеного питання. Зокрема, М. М. Батенчук вивчав питання правового забезпечення житлових прав громадян в умовах збройної агресії РФ, А. А. Вознюк та М. А. Грига досліджували питання особливостей судових експертиз, спрямованих на визначення розміру шкоди та збитків від пошкодження і руйнування будівель при розслідуванні воєнних злочинів, Л. М. Загоруй розглядала механізм отримання компенсації у разі порушення права власності в умовах воєнного стану.

Незважаючи на зацікавленість наукової спільноти цією проблемою, вона наразі залишається однією з найбільш актуальних та затребуваних суспільством, зокрема з урахуванням новизни прийнятих нормативних актів та практики їх реалізації.

Виклад основного матеріалу. Оскільки у статті досліджується правовий механізм

компенсації за знищене або пошкоджене майно внаслідок бойових дій, доцільно розкрити сутність і основні ознаки, які синтезовані у понятті «механізм правового регулювання».

Професор М. С. Кельман та професор О. Г. Мурашин визначають механізм правового регулювання як єдину систему правових засобів, за допомогою яких здійснюється результативне правове впорядкування суспільних відносин та подолання перепон, які стоять на шляху задоволення інтересів суб'єктів права [1, с. 372].

Автори навчального посібника з адміністративного права України за редакцією В. В. Галунька формулюють два підходи до визначення формальних елементів механізму правового регулювання. Перший – широкий, що визначається множинністю елементів, зокрема норм права, юридичних фактів, правовідносин, тлумачення норм права, реалізацією норм права, законністю; правовою культурою і правосвідомістю, правомірною та протиправною поведінкою, юридичною відповідальністю. Другий – вузький, що включає лише деякі з вищезазначених елементів, наприклад норми права, індивідуальні акти, правовідносини, правореалізацію та законність» [2, с. 212].

На нашу думку, механізм правового регулювання має місце за наявності двох нерозривно пов'язаних складових:

– *правовий вплив на суспільні відносин*, який полягає у комплексі правових засобів (норми права, правозастосовні акти, суб'єктивні права і юридичні обов'язки) та юридичних способів (дозвіл, зобов'язання, заборона), призначених для нормативної регламентації суспільних відносин. Правова норма є правилом поведінки загального характеру. Це означає, що за допомогою юридичної норми формуються сукупність юридичних засобів і способів та певних відносин, що використовуються для здійснення державної волі у політичній, соціальній, економічній, культурній та інших сферах. Де безпосереднім фактором упорядкування норм права є правотворча діяльність держави.

– *реалізація норм права*, що має вираження у правовій формі (використання, додержання,

виконання, застосування, досягнення), за допомогою якої нормативність права спрямовується на задоволення інтересів суб'єктів права. Її призначення полягає у *правореалізації* і передбачає впровадження всіх необхідних елементів правової системи суспільства через певні дії, що реалізуються людиною, задля досягнення відповідного результату. Ефективність результату залежатиме від правосвідомості, правової культури, правомірної або протиправної поведінки учасників правових відносин.

У контексті досліджуваної теми слід відмітити, що така складова механізму правового регулювання, як *реалізація норм права*, *відображає принципи праксеології*. Польський філософ і логік, Тадеуш Мар'ян Котарбінський, який заклав основи практичної праксеології, у своєму «Трактаті про добру роботу» визначав, що базисом праксеології є фундаментальне поняття практики.

З нашої точки зору, праксеологічні принципи формують праксеологічний погляд як методологічний інструмент, орієнтований на реалізацію дій, спрямованих на вирішення нагальних проблем у найбільш ефективний спосіб у різних сферах суспільних відносин. Спільним для праксеології і правореалізації є види діяльності та встановлені норми і правила практики як способи досягнення запланованої мети. Згідно зі схемою праксеологічного твердження, щоб вирішити нагальну проблему і досягти певного результату, потрібно обрати та здійснити відповідну дію. Кожна реальна дія, що реалізується людиною, у свою чергу, складається в систему практичної раціональної діяльності, яка приводить до дієвого результату.

Підсумовуючи окреслену проблематику з'ясування сутності праксеологічного погляду на правовий механізм компенсації за знищене або пошкоджене майно внаслідок збройної агресії РФ проти України, зазначимо, що праксеологічний погляд як методологічний інструмент відрізняється, по-перше, *сукупністю правових норм*. По-друге, *системою практичної раціональної діяльності*, що реалізується людиною, і приводить до дієвого результату, максимальної ефективності і доцільності (у значенні використання,

застосування правової норми та досягнення практичного результату). По-третє, *інтенційнальність*, яка передбачає, спрямованість, зацікавленість, свідомість та послідовність в отримання практичного результату.

Ключовими нормативними актами, які складають основу механізму компенсації за пошкоджене або знищене майно внаслідок збройної агресії РФ проти України, є: Закон України: «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» від 23.02.2023 року № 2923-IX (далі – Закон про компенсацію) [3], «Порядок надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна» (далі – Порядок надання компенсації), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2023 р. № 600 [4], «Порядок ведення Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України» (далі – Порядок ведення держреєстру), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.06.2023 р. № 624 [5]; «Порядок надання компенсації для відновлення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, пошкоджених внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації, з використанням електронної публічної послуги «єВідновлення», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 р. № 381 [6]; «Порядок подання інформаційного повідомлення про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2022 р. № 380 [7] та іншими документами.

З огляду на вищевказані нормативні акти механізм компенсації за пошкоджене або

знищене майно внаслідок збройної агресії РФ проти України умовно можна поділити на два етапи.

Перший етап передбачає збір та підготовку документів – доказів про пошкоджене або знищене майно (у тому числі фото та відео фіксації), а також звернення та подання відповідних документів отримувачами компенсації до визначених нормативними актами публічних реєстраторів, які забезпечують ведення такої інформації.

Другий етап передбачає формування черговості прийнятих до розгляду заяв про надання компенсації за пошкоджене чи знищене майно, розрахунок розміру компенсації, способи та джерела її отримання. Для осіб, майно яких зазнало пошкоджень, процедура отримання компенсації має більш спрощену систему. А для осіб, майно яких знищено, процес компенсації більш довготривалий, оскільки потребує розрахунку суми виплати відповідно до формули, визначеної Порядком про надання компенсації, здійснення виплат відповідно до встановленої черговості та інших об'єктивних та суб'єктивних умов.

У цьому дослідженні ретельно проаналізуємо перший етап механізму компенсації за пошкоджене або знищене майно внаслідок збройної агресії РФ проти України, який стосується питань збору, підготовки та подання документів – доказів про пошкоджене або знищене майно.

Згідно з вимогами Порядку надання компенсації [4] особи, майно яких зіпсовано або знищено, мають *подати заяву* до територіальної комісії з розгляду питань щодо надання компенсації за знищене або пошкоджене майно (далі – Комісія). Подання заяв до Комісії відбувається у два способи:

– *в електронній формі* через засоби Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, зокрема через мобільний додаток Порталу «ДІЯ». Слід зазначити, що адміністратором Реєстру пошкодженого та знищеного майна відповідно до статті 36 Закону України «Про публічні електронні реєстри» визначено державне підприємство «ДІЯ», що належить до сфери управління Міністерства цифрової інформації України (далі – Мінцифри).

Перед подачею заяви в електронній формі заявник має *відкрити поточний рахунок із спеціальним режимом використання для зарахування компенсації* в одному з банків України, з яким Мінцифри укладено відповідний договір електронної інформаційної взаємодії.

– у паперовій формі – через центр надання адміністративних послуг, орган соціального захисту населення або нотаріуса.

Вхід на Портал «ДІЯ» нотаріусом для подання повідомлення відбуватиметься з використанням його кваліфікованого електронного підпису. При цьому подання повідомлення через нотаріуса не звільняє отримувачів компенсації від необхідності *подачі заяви до Нацполіції про відкриття кримінального правопорушення за статтею 438 Кримінального кодексу України* (порушення законів та звичаїв війни) для отримання Витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань, що буде являтися одним з підтверджуючих документів для отримання компенсації.

Заява про надання компенсації буде вважатися приєднанням заявника до договору про відступлення державі або територіальній громаді права вимоги до РФ щодо відшкодування збитків за знищений об'єкт нерухомого майна, спричинених збройною агресією РФ проти України, в обсязі отриманої компенсації.

Наступним кроком відповідно до Порядку ведення держреєстру отримувачам компенсації необхідно *зареєструвати факт зіпсованого або зруйнованого майна у Державному реєстрі майна*, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією РФ проти України, звернувшись до публічних реєстраторів, які забезпечують внесення такої інформації, та перелік яких визначений підпунктом 4 пункту 14 цього Порядку [5].

Для внесення відомостей у Державний реєстр пошкодженого та знищеного майна (далі – Держреєстр), заявнику необхідно *підготувати та подати комплект документів – доказів, які підтверджують факт пошкодження або знищення майна. Перелік таких документів визначений пунктом 34 Порядку ведення держреєстру* [5], до складу

яких обов'язково мають бути долучені правовстановлюючі документи, акти комісійного обстеження пошкодженого та знищеного майна відповідно до «Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 473; звіти, що містять висновок про технічний стан відповідно до «Порядку проведення обстеження прийнятих в експлуатацію об'єктів будівництва», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2017 р. № 257; документи, що підтверджують знищення об'єкта нерухомого майна, – акти ДСНС, довідки Національної поліції, акти про пожежу; акти комісійного обстеження пошкодженого та знищеного майна за участю державних органів, установ та інші відомості та скановані документи в паперовій формі. Документи мають відповідати чітким вимогам, визначеним пунктом 31 цього Порядку.

Після отримання документів посадові особи публічних реєстраторів здійснюють перевірку їх достовірності, зокрема, шляхом надсилання запитів до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших установ, підприємств, організацій та проводять процедуру верифікації чи співставлення реєстрових даних.

Крім того, на першому етапі особам, майно яких знищено, також необхідно звернутися до суб'єкта державної реєстрації прав або нотаріуса для *проведення дії щодо державної реєстрації припинення права власності на знищений об'єкт нерухомого майна* відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [8]. Оскільки підпунктом 13 пункту 8 Порядку про надання компенсації [4] визначено, що право власності отримувача компенсації на знищений об'єкт нерухомого майна відповідно до частини 20 статті 8 Закону про компенсацію [3] припиняється у зв'язку з його знищенням.

Перелік документів, необхідних для державної реєстрації прав, та порядок державної реєстрації прав визначаються Кабінетом Міністрів України у «Порядку державної реєстра-

ції прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [9]. Відповідно до пункту 75 цього Порядку для державної реєстрації припинення права власності на закінчений будівництвом об'єкт чи об'єкт будівництва у зв'язку з його знищенням подаються наступні документи:

1) заява власника (співвласників) об'єкта;

2) документ, що посвідчує право власності на закінчений будівництвом об'єкт чи об'єкт незавершеного будівництва (крім випадків, коли право власності на такий об'єкт вже зареєстровано в Державному реєстрі прав або коли такий документ відсутній у зв'язку із втратою, пошкодженням чи псуванням).

Державна реєстрація права власності на закінчений будівництвом об'єкт чи об'єкт незавершеного будівництва у зв'язку з його знищенням проводиться за наявності відомостей про факт знищення, отриманих державним реєстратором з Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

Для державної реєстрації прав заявник подає оригінали документів, необхідних для відповідної реєстрації, та документ, що підтверджує сплату адміністративного збору за державну реєстрацію прав [9].

Особи, у яких нерухоме майно пошкоджено, після подачі всіх вищевказаних документів до визначених публічних реєстраторів, заповнюють чек-лист в електронній формі за допомогою Реєстру пошкодженого та знищеного майна та можуть отримати, у разі позитивного рішення Комісії компенсацію, розмір якої складає не більше ніж 200 тисяч гривень за один пошкоджений об'єкт, незважаючи на наявність більш значного пошкодження майна, вартість якого може перевищувати окреслену суму. Компенсація може бути отримана шляхом перерахування коштів на спеціальний рахунок.

Значно складніше відбуватиметься процес виплати компенсації особам, майно яких знищено, оскільки він передбачає формування черговості виплат, розрахунок суми компенсації за знищений об'єкт нерухомого майна, який визначається щодо кожного отримувача компенсації та кожного знищеного об'єкта нерухомого майна окремо, виходячи з його загальної площі, вартості 1 квадратного метра тощо.

Адже більш детально проаналізувати другий етап механізму компенсації, який стосується порядку виплат для осіб, майно яких знищено, доцільно буде у наступному дослідженні.

Висновки. Нормативні акти, прийняті Верховною Радою, є позитивним кроком для підтримки реального права осіб, майно яких пошкоджено або знищено внаслідок збройної агресії РФ проти України. Закон про компенсацію визначає нормативні приписи, правові та організаційні засади надання компенсації окремо за знищене та пошкоджене майно, формально окреслює порядок подачі документів, отримання компенсації тощо. Детальну конкретизацію юридичних норм як з боку посадових осіб публічної влади в межах їх повноважень так і отримувачів компенсації містять у собі вищезазначені Постанови Кабінету Міністрів, як юридичний інструмент, за допомогою якого суб'єкти права в ході практичної раціональної діяльності, мають поступово вирішувати нагальну проблему щодо отримання компенсації за знищене або пошкоджене майно.

Проте, з праксеологічного погляду на механізм компенсації пошкодженого або знищеного майна виявляється низка проблемних питань у практичній реалізації.

По-перше, запропонований механізм, насамперед, передбачає аналіз та застосування значної кількості нормативних актів, що потребує з боку правозастосовника підвищеної уваги на практиці. Тож, пересічний громадянин без кваліфікованої юридичної допомоги навряд чи опанує цю систему підготовки та подачі відповідних документів.

По-друге, принциповим з позиції впорядкування участі суб'єктів публічної влади у механізмі компенсації пошкодженого або знищеного майна є встановлення значного кола органів державної влади, місцевого самоврядування та інших представників, які мають публічну компетенцію та повноваження щодо ведення інформації про суб'єктів та їх об'єкти пошкодженого або знищеного майна, що є непередбачуваним, непослідовним та незрозумілим у своєму застосуванні для учасників цього процесу. Значна кількість публічних реєстраторів на практиці приводить суб'єктів

права до необхідності «ходити по колу», реєструючи заяви та подаючи документи.

Чинний механізм компенсації викликає сумніви щодо дотримання принципу правомірних (легітимних) очікувань (*legitimate expectations*), який знаходить своє відображення у джерелах права Європейського Союзу та у практиці ЄСПЛ. Легітимні очікування мають бути спрямовані на правову визначеність, передбачуваність, подолання прогалин і суперечностей у праві. Суб'єкт правотворчості, у першу чергу, зобов'язаний забезпечити легкість з'ясування, тлумачення та подальшого застосування норм права тими, на кого вони розповсюджуються. З ура-

хуванням цієї ситуації логічно було б легально мінімізувати коло суб'єктів публічних органів, задіяних у механізмі компенсації пошкодженого або знищеного майна, та передбачити єдиний послідовний порядок дій для отримувачів компенсації.

Отже, існуючий механізм компенсації пошкодженого або знищеного майна на першому етапі підготовки та подачі документів у практичному застосуванні залишає за собою значне коло відкритих запитань як з боку суб'єктів, які мають публічну компетенцію та повноваження приймати та реєструвати відповідні документи, так і з боку отримувачів компенсації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підручник. Київ : Кондор, 2008. С. 477.
2. Загальне адміністративне право. Том 1. Навчальний посібник за редакцією д.ю.н., професора В. В. Галунька. Херсон, видавець Грінь Д. С., 2015. С. 212.
3. Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України: Закон України від 23.02.2023 року № 2923-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-IX#Text>
4. Порядок надання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2023 р. № 600. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/600-2023-%D0%BF#Text>
5. Порядок ведення Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.06. 2023 р. № 624. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/624-2023-%D0%BF#Text>
6. Порядок надання компенсації для відновлення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, пошкоджених внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації, з використанням електронної публічної послуги «Відновлення» : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 р. № 381. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/381-2023-%D0%BF#Text>
7. Порядок подання інформаційного повідомлення про пошкожене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 березня 2022 р. № 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380-2022-%D0%BF#Text>
8. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
9. Порядок державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF#Text>